

RAW-Catalogus Bepalingen

Duurzaam inkopen

Versie 3.0

Publicatiedatum: 20 januari 2016

CROW is het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Deze not-for-profit-organisatie ontwikkelt, verspreidt en beheert praktisch toepasbare kennis voor beleidsvoorbereiding, planning, ontwerp, aanleg, beheer en onderhoud. Dit gebeurt in samenwerking met alle belanghebbende partijen, waaronder Rijk, provincies, gemeenten, adviesbureaus, uitvoerende bouwbedrijven in de grond-, water- en wegenbouw, toeleveranciers en vervoerorganisaties. De kennis, veelal in de vorm van richtlijnen, aanbevelingen en systematieken, vindt haar weg naar de doelgroepen via websites, publicaties, cursussen en congressen.

CROW heeft zijn activiteiten gebundeld in de clusters:

- Aanbesteden en Contracteren
- Beheer Openbare Ruimte en Infrastructuur
- Verkeer en Vervoer

CROW
Galvanistraat 1, 6716 AE Ede
Postbus 37, 6710 BA Ede
Telefoon 0318 69 53 00
E-mail crow@crow.nl
Website www.crow.nl

Status van het document

Deze RAW-Catalogus Bepalingen – Duurzaam inkopen bevat definitieve teksten welke gebruikt kunnen worden bij het opstellen van een RAW-bestek in het kader van duurzaam inkopen. De bepalingen zijn afgestemd op de minimumeisen zoals deze zijn geformuleerd in de milieucriteriadocumenten die worden gepubliceerd op de website van PIANOo, Expertisecentrum Aanbesteden.

In verband met de ontwikkeling binnen de milieucriteriadocumenten en de wijzigingen c.q. aanvullingen die hiervan het gevolg zijn zal deze RAW-Catalogus Bepalingen – Duurzaam inkopen, waar nodig steeds worden geactualiseerd.

Wijzigingen op dit document zullen worden getoond middels het 'versieoverzicht' en de 'conversietabel' zoals deze in dit document zijn opgenomen.

Eventuele opmerkingen op dit document kunt u sturen aan:

Per e-mail: jacques.teunissen@crow.nl

Per post: CROW
t.a.v. dhr. J.H.T. Teunissen
Postbus 37
6710 BA Ede

Januari 2016

**Copyright © 2016, CROW, kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte, Galvanistraat 1, 6716 AE Ede (telefoon 0318 69 53 00).
Alle rechten voorbehouden.**

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bovengenoemde stichting, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook een gehele of gedeeltelijke bewerking. Het is verboden wijzigingen in de systematiek en de tekst aan te brengen.

CROW en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben een zo groot mogelijke zorgvuldigheid betracht bij het formuleren en redigeren van deze publicatie. Nochtans moet de mogelijkheid niet worden uitgesloten dat in deze publicatie toch onjuistheden voorkomen. Degene die van de publicatie gebruik maakt, aanvaardt daarvoor het risico. CROW sluit, mede ten behoeve van al degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van deze publicatie.

Versieoverzicht

Productgroep	Versie document	Laatste wijziging RAW-Catalogus
Wegen	7 mei 2015	3.0
Civiele constructies ¹⁾	7 mei 2015	3.0
Verkeersregelinstallaties	7 mei 2015	3.0
Riolering	7 mei 2015	3.0
Kabels en leidingen	7 mei 2015	3.0
Gemalen	7 mei 2015	3.0
Openbare verlichting ²⁾		
Conserveringswerken	7 mei 2015	3.0
Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling	7 mei 2015	3.0
Gladheidsbestrijding	7 mei 2015	3.0
Reiniging openbare ruimte	7 mei 2015	3.0
Straatmeubilair	7 mei 2015	3.0
Groenvoorzieningen	7 mei 2015	3.0
Grondwerken, bouwrijp maken terrein en sanering/bodemreiniging	7 mei 2015	3.0
¹⁾ Deze productgroep vervangt de voormalige productgroepen 'Kunstwerken' en 'Waterbouwkundige constructies'.		
²⁾ Deze productgroep is tijdelijk vervallen. De eisen uit oktober 2011 zijn sterk verouderd en nog niet herzien.		

Verklaring tabel:

Productgroep :	Naam van de productgroep volgens de indeling van PIANOo.
Versie document :	Versie van het milieucriteriadocument van PIANOo waarop de bepalingen in de RAW-Catalogus Bepalingen – Duurzaam inkopen zijn gebaseerd.
Laatste wijziging RAW-Catalogus :	Versie van de RAW-Catalogus Bepalingen – Duurzaam inkopen waarin de laatste wijziging van het betreffende criteriadocument heeft plaatsgevonden.

Raadpleeg voor het compleet overzicht van de productgroepen onderstaande website:
<https://www.pianoo.nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-duurzaam-inkopen/productgroepen/cluster-grond-weg-waterbouw-gww>

Conversietabel

In onderstaande tabel is de relatie weergegeven tussen de minimumeisen in de milieucriteriadocumenten van PIANOo en de bepalingen in de RAW-Catalogus Bepalingen - Duurzaam inkopen.

Per productgroep is per minimumeis aangegeven welke artikel- en lidnummers van toepassing zijn.

Let op :

De bestekschrijver dient zelf te beoordelen of de genoemde bepalingen van toepassing zijn op het project dat hij beschrijft.

De bestekschrijver wordt geacht uitsluitend de relevante bepalingen op te nemen in zijn bestek.

Productgroep	Minimumeis	Artikelnummers	Lidnummers
Wegen	ME1	01.17.10 01.17.11	01, 02, 03 01
Civiele constructies	ME1	44.12.01 44.13.01	01, 02, 03 01, 02, 03, 04
	ME2	43.12.01	01, 02
	ME3	01.14.06	01, 02, 03, 04, 05
	ME4	01.17.10 01.17.11	01, 02, 03 01
Verkeersregelininstallaties	ME1	Geen	
	ME2	35.46.01	01
	ME3	35.46.02	01, 02
Riolering	ME1	01.17.10 01.17.11	01, 02, 03 01
Kabels en leidingen	ME1	01.17.10 01.17.11	01, 02, 03 01
Gemalen	ME1	47.42.01	01, 02, 03
	ME2	47.46.01	01, 02
		47.46.02	01, 02
		47.46.03	01, 02
ME3	47.46.04	01, 02, 03, 04, 05, 06	
ME4	01.17.10	01, 02, 03	
Conserveringswerken	ME1	56.01.01	01, 02
		56.06.01	01, 02
	ME2	56.06.02	01
ME3	01.17.11	01	
	01.17.12	01	
Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling	ME1	Geen	
	ME2	01.17.10	01, 02, 03
Gladheidsbestrijding	ME1	50.43.04	01
	ME2	Geen	
Reiniging openbare ruimte	ME1	51.82.02	01
	ME2	50.32.01	01
Straatmeubilair	ME1	71.32.01	01
		71.42.01	01
	ME2	71.32.01	02
		71.42.01	02
ME3	71.32.01	03	
	71.42.01	03	

	ME4	71.31.01 71.36.01 71.41.01 71.46.01	01 01, 02, 03 01 01, 02, 03
Groenvoorzieningen	ME1	51.46.01 51.56.01	01, 02, 03 01, 02, 03
	ME2	51.46.02 51.56.02	01, 02 01, 02
	ME3	51.02.02	01, 02, 03, 04
	ME4	51.02.03	01
Grondwerken, bouwrijp maken terrein en sanering/bodemreiniging	Geen		

INHOUDSOPGAVE

Algemene toelichting	8
RAW-teksten:	
Productgroep : Wegen	10
Productgroep : Civiele constructies	11
Productgroep : Verkeersregelinstanties	17
Productgroep : Riolering	20
Productgroep : Kabels en leidingen	21
Productgroep : Gemalen	22
Productgroep : Conserveringswerken	28
Productgroep : Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling	32
Productgroep : Gladheidsbestrijding	34
Productgroep : Reiniging openbare ruimte	36
Productgroep : Straatmeubilair	38
Productgroep : Groenvoorzieningen	43

ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft CROW voor 13 productgroepen de milieucriteria vertaald naar teksten voor gebruik in RAW-bestekken.

De duurzaamheidscriteria die aan deze productgroepen worden gesteld zijn vastgesteld door het ministerie en gepubliceerd door PIANOo.

De 13 productgroepen waarvoor de criteria zijn vertaald naar RAW teksten zijn:

- Wegen
- Civiele constructies
- Verkeersregelinstanties
- Riolering
- Kabels en leidingen
- Gemalen
- Conserveringswerken
- Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling
- Gladheidsbestrijding
- Reiniging openbare ruimte
- Straatmeubilair
- Groenvoorzieningen
- Grondwerken, Bouwrijp maken terrein en Sanering / Bodemreiniging

De 13 productgroepen zijn geselecteerd op basis van de relevantie met de werkcategorieën in de RAW.

Voor de productgroep 'Grondwerken, Bouwrijp maken terrein en Sanering / Bodemreiniging' komen geen criteria in aanmerking om opgenomen te worden in de RAW-systematiek.

Ten opzichte van de vorige versie, zijn de productgroepen 'Kunstwerken' en 'Waterbouwkundige constructies' samengevoegd in 1 productgroep 'Civiel constructies'.

Productgroep 'Openbare verlichting' is sterk verouderd maar nog niet herzien. Geadviseerd wordt de bepalingen uit de vorige versie niet meer toe te passen. Er is op dit moment geen verplicht gebruik van deze productgroep. Om deze reden is de productgroep 'openbare verlichting' in deze versie van de RAW-Catalogus Bepalingen – Duurzaam inkopen komen te vervallen.

Opzet van dit document

De minimumeisen in de milieucriteriadocumenten van de betreffende productgroepen zijn niet opgenomen in dit document.

Voor de volledige tekst van de milieucriteriadocumenten verwijzen wij naar:

<https://www.piano.nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-duurzaam-inkopen/productgroepen/cluster-grond-weg-waterbouw-gww>

De vertaling naar RAW-teksten is per productgroep en per minimumeis opgenomen.

Bewijsmiddelen

Niet alle bewijsmiddelen waarnaar de criteriadocumenten verwijzen zijn vertaald naar RAW-teksten. Reden hiervoor is dat op een RAW-bestek reeds de UAV 2012 en de Standaard RAW Bepalingen van toepassing zijn, waarin diverse zaken zijn geregeld die in de criteriadocumenten als bewijsmiddel worden verlangd.

Voorbeelden hiervan zijn het bewijs van ontvangst van een ingevolge het bestek aan een inrichting met een door het bevoegd gezag verleende omgevingsvergunning afgegeven vrijgekomen materialen (Standaard RAW Bepalingen artikel 01.17.06.)

Waar nodig geacht hebben wij het indienen van de bewijsmiddelen opgenomen in de RAW-tekst.

Indien de bestekschrijver bewijsmiddelen wenst van de aannemer die niet zijn opgenomen in de RAW-tekst zal hij deze zelf moeten toevoegen.

Bestand met RAW-teksten voor bestekschrijfprogrammatuur

Alle in dit document opgenomen bepalingen zijn beschikbaar in een voor bestekschrijfprogrammatuur leesbaar bestand (RSX).

Dit bestand kan worden gebruikt om de bepalingen te verwerken in een te maken bestek, of om verwerkt te worden in een moederbestek voor de bestekschrijvende organisatie.

De aanwijzingsteksten zijn in de vorm van toelichting bij de bepalingen opgenomen.

Milieucriterium
productgroep : Wegen
minimumeis : ME1
omschrijving : Verwerken / afvoeren van vrijkomende stoffen

Voor sub-eis 2 in dit criterium is geen afzonderlijke bepaling meer opgenomen. In de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen versie 2015 is met betrekking tot het vervoeren van teerhoudend asfalt nog slechts de mogelijkheid opgenomen om dit vrijgekomen materiaal af te voeren naar een inrichting voor thermische verwerking overeenkomstig het gestelde in sub-eis 2.

01 ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF

01.17 VRIJGEKOMEN MATERIALEN

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen.

01.17.11 *Tijdelijke opslag van vrijgekomen materialen*

- 01 Alle uit het werk vrijgekomen materialen naar soort en hoedanigheid gescheiden opslaan en gescheiden vervoeren.

Milieu criterium
productgroep : Civiele constructies
Minimumeis : ME1
Omschrijving : Duurzaam ontwerp houten constructies

44 HOUTCONSTRUCTIES

44.1 HOUTCONSTRUCTIES

44.12 EISEN EN UITVOERING

44.12.01 *Ontwerpeisen houtconstructies blootgesteld aan weer en wind*

- 01 De constructie zodanig ontwerpen dat geen (hemel)water kan blijven staan en/of geen capillair vocht kan intrekken.
 - 02 Kopse vlakken van hout afschermen tegen vocht.
 - 03 Bij toepassing van een houten vlak tegen een ander houten vlak een afstand van ten minste 8 mm aanhouden.
- @ LID 01 IN ALLE GEVALLEN OPNEMEN INDIEN DE AANNEMER (DETAIL)ONTWERPWERKZAAMHEDEN MOET UITVOEREN. DE LEDEN 02 EN 03 ALLEEN OPNEMEN INDIEN DE AARD VAN DE CONSTRUCTIE HIERTOEF AANLEIDING GEEFT.

Omdat de RAW-systematiek op dit moment niet voorziet in een hoofdstuk 44 "Houtconstructies" adviseren wij tevens onderstaande bepalingen op te nemen ten behoeve van het overleggen van de ontwerpwerkzaamheden aan de directie. Deze bepalingen zijn overeenkomstig opgesteld aan de bepalingen in hoofdstuk 43 "staalconstructies" van de Standaard 2015.

44.13 BIJBEHORENDE VERPLICHTINGEN

44.13.01 *Ontwerpwerkzaamheden*

- 01 De aannemer dient de resultaten van in het bestek vermelde ontwerpwerkzaamheden van een onderdeel van de houtconstructie in tweevoud in bij de directie, uiterlijk 20 werkdagen, of het in overleg met de directie vastgestelde aantal werkdagen, voordat met de uitvoering van het desbetreffende onderdeel wordt begonnen. De berekeningsmethode moet zijn toegelicht.

- 02 De directie beslist zo spoedig mogelijk omtrent de acceptatie van de in het vorige lid bedoelde resultaten en deelt haar beslissing uiterlijk tien werkdagen na ontvangst, aan de aannemer mee. De acceptatie betreft slechts de verwerking van de in het bestek vermelde gegevens in de in het vorige lid bedoelde resultaten en ontheft de aannemer niet van zijn verantwoordelijkheid voor deze resultaten wat de getekende constructie, voorgeschreven werkwijze, maatvoering en dergelijke betreft.
- 03 Ingeval de resultaten als bedoeld in lid 01 niet worden geaccepteerd, wordt de aannemer hiervan met vermelding van de redenen schriftelijk in kennis gesteld. De aannemer verwerkt de hieruit voortvloeiende wijzigingen en dient de gewijzigde resultaten zo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen tien werkdagen na ontvangst van de schriftelijke kennisgeving, wederom in tweevoud in bij de directie. Ten aanzien van de beslissing van de directie is het bepaalde in het vorige lid van overeenkomstige toepassing.
- 04 Ingeval van acceptatie worden beide exemplaren van de resultaten als bedoeld in lid 01, ook door de directie gedateerd en ondertekend, waarna één van de exemplaren aan de aannemer wordt teruggezonden.

Milieucriterium
productgroep : Civiele constructies
Minimumeis : ME2
Omschrijving : Duurzaam ontwerp staalconstructie

43 **STAALCONSTRUCTIES**

43.1 **STAALCONSTRUCTIES**

43.12 **EISEN EN UITVOERING**

43.12.01 *Ontwerpeisen*

01 De staalconstructie zodanig ontwerpen dat geen (hemel)water kan blijven staan, of vuil zich kan ophopen.

02 Scherpe randen moeten worden afgerond.

@ DEZE BEPALING UITSLUITEND OPNEMEN INDIEN HET ONTWERP DIT NOODZAKELIJK MAAKT.

@ EVENTUEEL EISEN OPNEMEN GESTELD AAN HET AFRONDEN

Milieucriterium
productgroep : Civiele constructies
Minimumeis : ME3
Omschrijving : Duurzaam hout

01 ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF

01.14 BOUWSTOFFEN

01.14.06 *Te leveren hout en houtproducten*

- 01 Te leveren hout of hout verwerkt in te leveren (hout)producten, voor zover dit dient ten behoeve van de uitvoering van het werk en voor zover dit in het werk achterblijft, moet voldoen aan de Dutch Procurement Criteria for Timber. Hierbij geldt dat het hout voldoet aan ten minste zeven van de negen principes voor duurzaam bosbeheer, volgens de bijbehorende beoordelingsmethode, zoals op 24 juli 2008 vastgesteld door de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Kamerstukken II, 2007-08, 30196, 35, inclusief bijlage 2.
De criteria zijn te vinden op www.tpac.smk.nl, onder "Documents".
- 02 De aannemer overlegt de directie een verklaring dat het door hem te leveren hout of houtproducten voldoet aan de in het vorige lid gestelde eis. Bij deze verklaring wordt gevoegd:
1. Een verklaring waarin wordt aangegeven onder welk certificatiesysteem het hout wordt geleverd en waaruit blijkt dat aan de in het vorige lid gestelde eis wordt voldaan.
 - of
 2. Een bewijs, voorzien van uitgebreide, gedocumenteerde en op authenticiteit verifieerbare gegevens en informatie waaruit blijkt dat aan de in het vorige lid gestelde eis wordt voldaan.
- 03 Indien het hout geleverd wordt onder een certificatiesysteem wordt in ieder geval aan de eis voldaan, indien:
- a. De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu het betreffende certificatiesysteem heeft toegelaten tot het inkoopbeleid
 - of
 - b. De Timber Procurement Assessment Committee (TPAC) heeft geoordeeld dat het certificatiesysteem voldoet aan de Dutch Procurement Criteria for Timber, waarbij geldt dat het voldoet aan ten minste zeven van de negen principes voor duurzaam bosbeheer.
- Een overzicht van toegelaten en beoordeelde certificatiesystemen zijn te vinden op www.inkoopduurzaamhout.nl en www.tpac.smk.nl.
- 04 Als hulpmiddel bij het leveren van bewijs voor certificatiesystemen die nog niet getoetst zijn door TPAC kan de aannemer gebruik maken van de volgende

onderling samenhangende documenten:

- Dutch Framework for Evaluating Evidence of Compliance with Timber Procurement Requirements;
- TPAC-documents for assessing certification systems (Category A)
 - Annex I: User Manual TPAC;
 - Assessment matrix for system managers;
 - Application form for system managers.

Deze documenten zijn te vinden op www.inkoopduurzaamhout.nl en www.tpac.smk.nl.

- 05 Als hulpmiddel bij het leveren van bewijs als bedoeld in lid 02 sub 2, kan de aannemer gebruik maken van de volgende onderling samenhangende documenten:
- Dutch Framework for Evaluating Evidence of Compliance with Timber Procurement Requirements;
 - Documents for Category B evidence;
 - Annex II: Category b evidence;
 - Appendix 1: Checklist Supply Chain;
 - Appendix 3 to Annex II Checklist Sustainable Forest Management inclusief Guidance.

Deze documenten zijn te vinden op www.inkoopduurzaamhout.nl en www.tpac.smk.nl.

Milieucriterium
productgroep : Civiele constructies
Minimumeis : ME4
Omschrijving : Verwerken / afvoeren van vrijkomende stoffen

Voor sub-eis 2 in dit criterium is geen afzonderlijke bepaling meer opgenomen. In de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen versie 2015 is met betrekking tot het vervoeren van teerhoudend asfalt nog slechts de mogelijkheid opgenomen om dit vrijgekomen materiaal af te voeren naar een inrichting voor thermische verwerking overeenkomstig het gestelde in sub-eis 2.

01 ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF

01.17 VRIJGEKOMEN MATERIALEN

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen.

01.17.11 *Tijdelijke opslag van vrijgekomen materialen*

- 01 Alle uit het werk vrijgekomen materialen naar soort en hoedanigheid gescheiden opslaan en gescheiden vervoeren.

Milieu criterium
productgroep : Verkeersregelinstallaties
Minimumeis : ME1
Omschrijving : Diminrichting in regeltoestel

Voor dit criterium worden in de RAW geen aanvullende teksten opgenomen:

De eis a in dit criterium is reeds geregeld in Regeling Verkeerslichten van 28 augustus 2001. Deze regeling afkomstig van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is van toepassing op alle nieuw aan te leggen verkeersregelinstallaties

De eis b in dit criterium betreft bestaande installaties. Het aanpassen van bestaande installaties geschiedt door de aannemer uitsluitend bij opdracht. In deze opdracht moet het opnemen van een diminrichting als eis worden opgenomen. Voor een RAW-bestek betekent dit dat hiervoor een bestekspost moet worden opgenomen in de beschrijving van het uit te voeren werk.

Milieucriterium
productgroep : Verkeersregelininstallaties
Minimumeis : ME2
Omschrijving : Energiezuinige lichtbronnen

35 VERKEERSREGELINSTALLATIES

35.4 BOVENGRONDSE VOORZIENINGEN

35.46 BOUWSTOFFEN

35.46.01 *Verkeerslantaarns*

01 In aanvulling op artikel 35.46.03 lid 04 van de Standaard moeten alle toegepaste lampen en LED-aspecten voldoen aan klasse II zoals bedoeld in het ASTRIN-document 'Richtlijn voor het toepassen van nieuwe lamptypen in verkeersregelininstallaties – Grensvlakdefinities', versie 3.2 en het ASTRIN-document 'Richtlijn gebruik LED verkeerslantaarns in verkeersregelininstallaties – Aanvullende eisen, versie 1.1.

@ BIJ VERVANGING IN BESTAANDE VERKEERSREGELINSTALLATIES DEZE BEPALING UITSLUITEND OPNEMEN INDIEN DE BESTAANDE VERKEERSREGELINSTALLATIES HIERVOOR GESCHIKT ZIJN.

Milieucriterium
productgroep : Verkeersregelinstallaties
Minimumeis : ME3
Omschrijving : Energiezuinige lampen voor scheepvaartseinen

35 **VERKEERSREGELINSTALLATIES**

35.4 **BOVENGRONDSE VOORZIENINGEN**

35.46 **BOUWSTOFFEN**

35.46.02 *Scheepvaartseinen*

- 01 Bij nieuwbouw of complete vervanging van scheepvaartseinen moeten LED klasse II lampen met 2 dimstanden en een HR dimtrafo worden geïnstalleerd. In plaats van LED klasse II lampen mogen lampen met een vergelijkbare energiezuinigheid en levensduur worden geïnstalleerd.
- 02 In geval van het gebruik van vergelijkbare lampen als bedoeld in het vorige lid, moet de aannemer op verzoek van de directie, op basis van documentatie kunnen aantonen dat aan de gelijkwaardigheid wordt voldaan.

Milieucriterium
productgroep : Riolering
Minimumeis : ME1
Omschrijving : Verwerken / afvoeren van vrijkomende stoffen

Voor sub-eis 2 in dit criterium is geen afzonderlijke bepaling meer opgenomen. In de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen versie 2015 is met betrekking tot het vervoeren van teerhoudend asfalt nog slechts de mogelijkheid opgenomen om dit vrijgekomen materiaal af te voeren naar een inrichting voor thermische verwerking overeenkomstig het gestelde in sub-eis 2.

01 ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF

01.17 VRIJGEKOMEN MATERIALEN

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen.

01.17.11 *Tijdelijke opslag van vrijgekomen materialen*

- 01 Alle uit het werk vrijgekomen materialen naar soort en hoedanigheid gescheiden opslaan en gescheiden vervoeren.

Milieucriterium
productgroep : Kabels en Leidingen
Minimumeis : ME1
Omschrijving : Verwerken / afvoeren van vrijkomende stoffen

Voor sub-eis 2 in dit criterium is geen afzonderlijke bepaling meer opgenomen. In de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen versie 2015 is met betrekking tot het vervoeren van teerhoudend asfalt nog slechts de mogelijkheid opgenomen om dit vrijgekomen materiaal af te voeren naar een inrichting voor thermische verwerking overeenkomstig het gestelde in sub-eis 2.

01 ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF

01.17 VRIJGEKOMEN MATERIALEN

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen.

01.17.11 *Tijdelijke opslag van vrijgekomen materialen*

- 01 Alle uit het werk vrijgekomen materialen naar soort en hoedanigheid gescheiden opslaan en gescheiden vervoeren.

Milieucriterium
productgroep : Gemalen
minimumeis : ME1
omschrijving : Energierendement van het systeem

47 **KLEINE KUNSTWERKEN**

47.4 **GEMALEN**

47.42 **EISEN EN UITVOERING**

47.42.01 *Energierendement van het systeem*

01 Het systeem moet een energierendement hebben van ten minste % in het bedrijfspunt/de bedrijfspunten en een opvoerhoogte van meter waterkolom (mwk) gedurende een periode van jaar.

02 Onder het systeem als bedoeld in het vorige lid, wordt bedoeld:

-

@ VERMELDEN WELKE SYSTEEMDELEN TOT HET SYSTEEM BEHOREN, ZOALS: POMP; ELEKTROMOTOR; OVERBRENGING; ELEKTRISCHE INSTALLATIE.

03 De aannemer toont het energierendement aan door middel van een pomptest of een garantiemeting.

Milieucriterium
productgroep : Gemalen
minimumeis : ME2
omschrijving : Energierendement systeemdelen

47 **KLEINE KUNSTWERKEN**

47.4 **GEMALEN**

47.46 **BOUWSTOFFEN**

47.46.01 *Energierendement systeemdeel, pomp*

01 Het hydraulisch rendement van de pomp moet ten minste % bedragen in het bedrijfspunt m³/minuut en een statische opvoerhoogte van meter waterkolom (mwk).

02 De aannemer toont het hydraulisch rendement van de in het vorige lid genoemde pomp aan door middel van documentatie.

@ DE BEPALINGEN IN DIT ARTIKEL OPNEMEN INDIEN GEEN COMPLEET SYSTEEM, MAAR ALLEEN DE LEVERANTIE VAN EEN POMP ALS ONDERDEEL VAN EEN SYSTEEM IS OPGENOMEN IN HET BESTEK.

47.46.02 *Energierendement systeemdeel, elektromotor*

01 Het rendement van een droog opgestelde elektromotor van een pompinstallatie gemeten volgens IEC 60034-2-1: 2014-09 moet groter zijn dan 95%. Voor elektromotoren tot 90 kW voldoet een klasse EFF1 motor.

02 De aannemer toont het rendement van de in het vorige lid genoemde elektromotor aan door middel van.

@ DE BEPALINGEN IN DIT ARTIKEL OPNEMEN INDIEN GEEN COMPLEET SYSTEEM, MAAR ALLEEN DE LEVERANTIE VAN EEN ELEKTROMOTOR ALS ONDERDEEL VAN EEN SYSTEEM IS OPGENOMEN IN HET BESTEK.

47.46.03 *Energierendement systeemdeel, ventilatiesysteem*

01 Het ventilatiesysteem moet ten minste voldoen aan klasse SFP 2 volgens NEN-EN 13779.

02 De aannemer toont door middel van documentatie aan dat het ventilatiesysteem voldoet aan de in het vorige lid genoemde klasse.

@ DE BEPALINGEN IN DIT ARTIKEL OPNEMEN INDIEN GEEN COMPLEET SYSTEEM, MAAR ALLEEN DE LEVERANTIE VAN EEN VENTILATIESYSTEEM ALS ONDERDEEL VAN EEN SYSTEEM IS OPGENOMEN IN HET BESTEK.

Milieucriterium
productgroep : Gemalen
minimumeis : ME3
omschrijving : Smeermiddelen (oliën en vetten)

47 **KLEINE KUNSTWERKEN**

47.4 **GEMALEN**

47.46 **BOUWSTOFFEN**

47.46.04 *Smeermiddelen*

- 01 Smeeroliën die gebruikt worden bij onderhoud, moeten een lage viscositeit hebben of moeten geregenereerde smeeroliën zijn, met ten minste 25% geregenereerde basisoliën.

Onder smeeroliën met een lage viscositeit worden verstaan oliën in de categorie SAE 0W30, SAE 5W30 of gelijkwaardig.

- 02 Hydraulische vloeistoffen en vetten mogen niet voorzien zijn van een gevarenaanduiding voor milieu of gezondheid of een waarschuwingszin (R-zinnen) ten tijde van de toepassing (laagste classificatielimiet in Verordening EG nr. 1272/2008 of Richtlijn 99/45/EG van de Raad).
- 03 Er wordt geen afwijking toegestaan van het verbod in artikel 6, lid 6, van Verordening (EG) nr. 66/2010 voor stoffen die beschouwd worden als zeer zorgwekkend en die zijn opgenomen in de lijst zoals bedoeld in artikel 59 van Verordening (EG) nr. 1907/2006, voor zover die aanwezig zijn in concentraties van meer dan 0,010 gewichtsprocent in mengsels.
- 04 Het koolstofgehalte uit hernieuwbare grondstoffen moet groter of gelijk zijn aan 45%.
- 05 De cumulatieve massaconcentratie van aanwezige stoffen die zowel niet biologisch afbreek zijn als bio-accumulatief zijn, mag niet meer bedragen dan 0,1 gewichtsprocent.
- 06 De aannemer verstrekt de directie desgevraagd technische gegevens over de toe te passen smeermiddelen.

Producten met het relevante Type I-milieukeur die aan de gestelde eisen beantwoord, worden geacht te voldoen.

Producten met het Europese Ecolabel voldoen aan de gestelde eisen. Een lijst met oliën en vetten die voldoen aan het Europese Ecolabel is beschikbaar op <http://www.rvo.nl/sites/default/files/2014/12/Olielijst.pdf>.

- @ BIJ TOEPASSING VAN SMEERMIDDELEN VOOR BESTAANDE INSTALLATIES, DIT ARTIKEL ALLEEN OPNEMEN INDIEN DE BESTAANDE INSTALLATIE GESCHIKT IS VOOR TOEPASSING VAN DEZE SMEERMIDDELEN.

Milieucriterium
productgroep : Gemalen
minimumeis : ME4
omschrijving : Verwerken / afvoeren van steenachtige stoffen conform BRL 2506

01 **ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF**

01.17 **VRIJGEKOMEN MATERIALEN**

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen..

Milieucriterium
productgroep : Conserveringswerken
Minimumeis : ME1
omschrijving : Toepassen oplosmiddelarme conserveringssystemen

56 CONSERVERINGSWERKEN

56.0 CONSERVERINGSWERKEN, ALGEMEEN

56.01 BEGRIPPEN

56.01.01 *Algemeen*

- 01 Onder een *conserveringssysteem* wordt verstaan: het samenstel van de bij de conservering te gebruiken conserveringsproducten en de toepassing daarvan.
- 02 Onder een *vluchtige organische stof (VOS)* wordt verstaan: een organische verbinding die bij een luchtdruk van 1 atmosfeer een kookpunt (of beginkookpunt) heeft van ten hoogste 250 °C.

56.06 BOUWSTOFFEN

56.06.01 *Vluchtige organische stoffen*

- 01 Van conserveringsproducten mag het aandeel vluchtige organische stoffen (VOS) de in de tabel vermelde grenswaarden niet overschrijden.

	Productsubcategorie	Type	g/l ¹⁾
a	matte coatings voor wanden en plafonds (glans ≤ 25° - 60°)	WG	30
		SG	30
b	glanzende coatings voor wanden en plafonds (glans > 25° - 60°)	WG	100
		SG	100
c	buitenmuren minerale ondergrond	WG	40
		SG	430
d	hout- en metaalverven voor binnen- en buitendecoratie en voor interieur- en gevelbekleding	WG	130
		SG	300
e	vernissen en houtbeitsen voor houtwerk binnen en buiten, inclusief dekkende houtbeitsen	WG	130
		SG	400
f	houtbeitsen met minimale laagdikte voor binnen en buiten	WG	130
		SG	700
g	primers	WG	30
		SG	350
h	hechtprimers	WG	30

		SG	750
i	performante eencomponentcoatings	WG SG	140 500
j	performante tweecomponentcoatings voor specifiek eindgebruik zoals vloeren	WG SG	140 500
k	meerkleurige coatings	WG SG	100 100
l	coatings met decorative effecten	WG SG	200 200
	¹⁾ g/l gebruiksklaar product		

- 02 De aannemer overhandigt de directie desgevraagd de productspecificaties van de toe te passen conserveringssystemen, waaruit blijkt dat de vereiste aangegeven grenswaarde aan vluchtige organische stoffen niet wordt overschreden.
- @ DE BEPALINGEN IN DIT ARTIKEL ALLEEN OPNEMEN INDIEN IN HET BESTEK EEN CONSERVERINGSSYSTEEM IS VOORGESCHREVEN MET BEHULP VAN RESULTAATBESCHRIJVINGEN UIT WERKCATEGORIE 56.

Milieucriterium
productgroep : Conserveringswerken
minimumeis : ME2
omschrijving : Weren van producten met lood- of chromaathoudende pigmenten

56 **CONSERVERINGSWERKEN**

56.0 **CONSERVERINGSWERKEN, ALGEMEEN**

56.06 **BOUWSTOFFEN**

56.06.02 *Conserveringsproducten*

- 01 In conserveringsproducten mogen geen lood- of chromaathoudende pigmenten zijn verwerkt.

Milieucriterium
productgroep : Conserveringswerken
Minimumeis : ME3
Omschrijving : Verwerken / afvoeren vrijkomende stoffen

01 **ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF**

01.17 **VRIJGEKOMEN MATERIALEN**

01.17.11 *Tijdelijke opslag van vrijgekomen materialen*

- 01 Alle uit het werk vrijgekomen materialen naar soort en hoedanigheid gescheiden opslaan en gescheiden vervoeren.

01.17.12 *Vrijgekomen teerhoudende materialen*

- 01 Teerhoudende materialen die zijn vrijgekomen bij de uitvoering van werkzaamheden vervoeren naar een inrichting met een door het bevoegd gezag verleende omgevingsvergunning voor het thermisch verwerken van teerhoudend afval.

Milieucriterium
productgroep : Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling
Minimumeis : ME1
omschrijving : Ecotoxiciteit chemicaliën

Voor deze minimumeis wordt in de RAW geen tekst opgenomen:

Het betreft hier chemicaliën die worden toegepast in een bestaande installatie. Dit valt buiten het werkgebied van de RAW-systematiek.

Milieucriterium
productgroep : Waterzuiveringsinstallaties en Slibbehandeling
minimumeis : ME2
omschrijving : Verwerken / afvoeren van steenachtige stoffen

01 **ALGEMEEN EN ADMINISTRATIEF**

01.17 **VRIJGEKOMEN MATERIALEN**

01.17.10 *Omgang met vrijgekomen steen of steenachtige materialen*

- 01 Indien bij de uitvoering van het werk vrijgekomen steen of steenachtige materialen worden gebroken, moet het breken plaats vinden conform de BRL 2506: "Recyclinggranulaten voor toepassing in de beton, wegenbouw, grondbouw en werken."
- 02 De aannemer overlegt de directie een bewijsmiddel waaruit blijkt dat het breken zoals bedoeld in het vorige lid plaats vindt op basis van de BRL 2506.
- 03 De aannemer overlegt een plan voor het omgaan met vrijkomende materialen als bedoeld in artikel 01.17.07 van de Standaard, voor de in lid 01 genoemde vrijgekomen steen of steenachtige materialen.

Milieucriterium
productgroep : Gladheidsbestrijding
minimumeis : ME1
omschrijving : Inkoop uitvoering gladheidsbestrijding

50 **AFVAL- EN REINIGINGSDIENSTEN**

50.4 **GLADHEIDSBESTRIJDING**

50.43 **INFORMATIE-OVERDRACHT**

50.43.04 *Onderhoudsplan materieel aannemer*

01 De aannemer verstrekt de directie een onderhoudsplan van het materieel dat wordt ingezet bij de gladheidsbestrijding. Het onderhoudsplan moet worden opgesteld overeenkomstig Bijlage III van CROW-publicatie 'Gladheidsbestrijding'.

@ DEZE BEPALING NIET OPNEMEN ALS HET STROOIMATERIEEL TER BESCHIKKING WORDT GESTELD DOOR DE OPDRACHTGEVER.

Het onderhoudsplan en de frequentielijst worden meestal opgesteld door de opdrachtgever die over het algemeen de eigenaar is van het materieel. Indien het onderhoud van ter beschikking gesteld materieel door de aannemer verzorgd moet worden, dan hiervoor een afzonderlijke resultaatsverplichting opnemen in deel 2.2 van het RAW-bestek met verwijzing naar het bij het bestek gevoegde 'onderhoudsplan en frequentielijst'.

Milieucriterium
productgroep : Gladheidsbestrijding
minimumeis : ME2
omschrijving : Inkoop dooimiddelen

Voor deze minimumeis zijn in de RAW geen teksten opgenomen

Het criterium bevat namelijk reeds een verwijzing naar de Standaard RAW Bepalingen.

Milieucriterium
productgroep : Reiniging openbare ruimte
minimumeis : ME1
omschrijving : Bestrijdingsmiddelen op verhardingen

51 **GROENVOORZIENINGEN**

51.8 **ONKRUID EN NATUURLIJK AFVAL OP VERHARDING**

51.82 **EISEN EN UITVOERING**

51.82.02 *Gebruik bestrijdingsmiddelen op verhardingen*

01 Bij het gebruik van bestrijdingsmiddelen op verhardingen moet gewerkt worden overeenkomstig de DOB-richtlijnen behorende bij de DOB-methode, de methode voor het duurzaam onkruidbeheer op verhardingen, vastgesteld door het Plant Research International, zoals deze drie maanden voor de dag van aanbesteding luiden. De DOB-richtlijnen en de DOB-methode zijn verkrijgbaar op www.dob-verhardingen.nl.

@ DEZE BEPALING ALLEEN OPNEMEN INDIEN HET GEBRUIK VAN BESTRIJDINGSMIDDELEN IS TOEGESTAAN.

Milieucriterium
productgroep : Reiniging openbare ruimte
minimumeis : ME2
omschrijving : Verwijderen van graffiti

50 **AFVAL- EN REINIGINGSDIENSTEN**

50.3 **REINIGINGSDIENSTEN**

50.32 **EISEN EN UITVOERING**

50.32.01 *Verwijderen graffiti*

- 01 Graffiti van objecten, met uitzondering van gevels van gebouwen, verwijderen met behulp van een hogedrukwaterreiniger voorzien van een scheidingssysteem voor vuil water zoals een waterrecyclesysteem.

Milieucriterium
productgroep : Straatmeubilair
minimumeis : ME1
omschrijving : Inkoop en reparatie van Straatmeubilair

71 **SPORT-, SPEEL- EN RECREATIEVOORZIENINGEN**

71.3 **RECREATIEVOORZIENINGEN**

71.32 **EISEN EN UITVOERING**

71.32.01 *Recreatievoorzieningen*

- 01 Houten onderdelen niet behandelen met op koperbindingen gebaseerde verduurzamingsmiddelen.

71.4 **STRAATMEUBILAIR**

71.42 **EISEN EN UITVOERING**

71.42.01 *Straatmeubilair*

- 01 Houten onderdelen niet behandelen met op koperbindingen gebaseerde verduurzamingsmiddelen.

Milieucriterium
productgroep : Straatmeubilair
Minimumeis : ME2
Omschrijving : Inkoop en reparatie van Straatmeubilair

71 **SPORT-, SPEEL- EN RECREATIEVOORZIENINGEN**

71.3 **RECREATIEVOORZIENINGEN**

71.32 **EISEN EN UITVOERING**

71.32.01 *Recreatievoorzieningen*

02 Voor recreatievoorzieningen waarvan meer dan 5% van de massa van het eindproduct uit kunststof bestaat, moet van de totale hoeveelheid kunststoffen ten minste 90% (gewichtspcenten binnen een product) post-consumer gerecycled materiaal zijn. Post-consumer wil zeggen dat het de fabriek waar het kunststof wordt geproduceerd heeft verlaten.

71.4 **STRAATMEUBILAIR**

71.42 **EISEN EN UITVOERING**

71.42.01 *Straatmeubilair*

02 Voor straatmeubilair waarvan meer dan 5% van de massa van het eindproduct uit kunststof bestaat, moet van de totale hoeveelheid kunststoffen ten minste 90% (gewichtspcenten binnen een product) post-consumer gerecycled materiaal zijn. Post-consumer wil zeggen dat het de fabriek waar het kunststof wordt geproduceerd heeft verlaten.

Milieu criterium
productgroep : Straatmeubilair
Minimumeis : ME3
Omschrijving : Inkoop en reparatie van Straatmeubilair

71 SPORT-, SPEEL- EN RECREATIEVOORZIENINGEN

71.3 RECREATIEVOORZIENINGEN

71.32 EISEN EN UITVOERING

71.32.01 *Recreatievoorzieningen*

- 03 Kunststof onderdelen met een gewicht van ten minste 25 gram en een voor markering beschikbaar oppervlak van ten minste 2 cm², moeten zichtbaar zijn voorzien van een symbool of afkorting zoals beschreven in ISO 11469 of ISO 1043. Uitgezonderd zijn onderdelen waarvan de markering vanwege technische redenen niet mogelijk is.

71.4 STRAATMEUBILAIR

71.42 EISEN EN UITVOERING

71.42.01 *Straatmeubilair*

- 03 Kunststof onderdelen met een gewicht van ten minste 25 gram en een voor markering beschikbaar oppervlak van ten minste 2 cm², moeten zichtbaar zijn voorzien van een symbool of afkorting zoals beschreven in ISO 11469 of ISO 1043. Uitgezonderd zijn onderdelen waarvan de markering vanwege technische redenen niet mogelijk is.

Milieucriterium
productgroep : Straatmeubilair
Minimumeis : ME4
Omschrijving : Inkoop en reparatie van Straatmeubilair

71 SPORT-, SPEEL- EN RECREATIEVOORZIENINGEN

71.3 RECREATIEVOORZIENINGEN

71.31 BEGRIPPEN

71.31.01 *Algemeen*

- 01 Onder een *vluchtige organische stof* (VOS) wordt verstaan: een organische verbinding die bij een luchtdruk van 1 atmosfeer een kookpunt (of beginkookpunt) heeft van ten hoogste 250 °C.

71.36 BOUWSTOFFEN

71.36.01 *Verf*

- 01 Het gehalte vluchtige organische stoffen (exclusief water) voor verven met een spreidend vermogen van ten minste 15 m²/l en voor vernissen die worden toegepast op hout, mag ten hoogste 250 g/l zijn (met dekkraft van 98%). Voor de overige verfproducten (vernissen, houtbeitsen, vloercoatings, vloerverven en verwante producten) mag het gehalte vluchtige organische stoffen (exclusief water) ten hoogste 180 g/l zijn.
- 02 Verven en vernissen die met het Europese Ecolabel worden geleverd, worden geacht te voldoen aan het bepaalde in het vorige lid.
- 03 Indien het product niet beschikt over het Europese Ecolabel, toont de aannemer met een productspecificatie van de producent aan dat het product voldoet aan de in lid 01 bedoelde eis.

71.4 **STRAATMEUBILAIR**

71.41 **BEGRIPPEN**

71.41.01 *Algemeen*

- 01 Onder een *vluchtige organische stof* (VOS) wordt verstaan: een organische verbinding die bij een luchtdruk van 1 atmosfeer een kookpunt (of beginkookpunt) heeft van ten hoogste 250 °C.

71.46 **BOUWSTOFFEN**

71.46.01 *Verf*

- 01 Het gehalte vluchtige organische stoffen (exclusief water) voor verven met een spreidend vermogen van ten minste 15 m²/l en voor vernissen die worden toegepast op hout, mag ten hoogste 250 g/l zijn (met dekkraft van 98%). Voor de overige verfproducten (vernissen, houtbeitsen, vloercoatings, vloerverven en verwante producten) mag het gehalte vluchtige organische stoffen (exclusief water) ten hoogste 180 g/l zijn.
- 02 Verven en vernissen die met het Europese Ecolabel worden geleverd, worden geacht te voldoen aan het bepaalde in het vorige lid.
- 03 Indien het product niet beschikt over het Europese Ecolabel, toont de aannemer met een productspecificatie van de producent aan dat het product voldoet aan de in lid 01 bedoelde eis.

Milieucriterium
productgroep : Groenvoorzieningen
Minimumeis : ME1
Omschrijving : Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen

51 GROENVOORZIENINGEN

51.4 BEPLANTINGEN

51.46 BOUWSTOFFEN

51.46.01 *Plantmateriaal*

01 Ten minste 90 procent van de te gebruiken boomkwekerijproducten en bloembollen, berekend op de basis van aankoopssom, voldoet aan:

1. met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen:
 - a. bij de teelt van boomkwekerijproducten zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt uit de lijst toegestane middelen (bijlage 4g) van het Milieukeur certificatieschema 'plantaardige producten uit open teelt' met specifieke criteria voor boomkwekerijproducten en toegepast volgens de in die tabellen opgenomen aanwijzingen en maximale doseringen. Het Milieukeur certificatieschema is te downloaden via de website <http://www.milieukeur.nl>
 - b. bij de teelt van bloembollen zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt uit de lijst toegestane middelen (bijlage 4i) van het Milieukeur certificatieschema 'plantaardige producten uit open teelt' met specifieke criteria voor bloembollen en toegepast volgens de in die tabellen opgenomen aanwijzingen en maximale doseringen. Het milieukeur certificatieschema is te downloaden via de website www.milieukeur.nl

Daarnaast mogen biologische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zijn die vermeld staan in de Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen. De Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen is te downloaden via de website <http://wetten.overheid.nl>.

2. bij de teelt van boomkwekerijproducten en bloembollen zijn voor de bemesting de wettelijke gebruiksnormen gehanteerd en is de organische stofbalans op bedrijfsniveau berekend. Hierbij moet inzichtelijk worden gemaakt dat het bedrijf streeft naar een positieve organische stofbalans. Voor

de wettelijke gebruiksnormen wordt verwezen naar de Meststoffenwet. Zie:
<http://wetten.overheid.nl>.

- 02 Bij de levering zit een lijst van de geleverde boomkwekerijproducten en/of bloembollen met een opgave van de producten die voldoen aan de gestelde eisen en het daaruit afgeleide percentage van het totaal aan producten dat aan de eisen voldoet.
- 03 Elk boomkwekerijproduct of partij bloembollen die wordt geleverd en voldoet aan de in lid 01 genoemde eisen, is bij levering voorzien van een document waaruit blijkt dat aan de eisen is voldaan.

Een dergelijk document kan zijn:

- a. een certificaat afgegeven door een certificatie-instelling die daartoe geaccrediteerd is door een nationale accreditatie-instelling (in Nederland: Raad voor Accreditatie).
- b. de registratie van de bij de teelt gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, met bijbehorende berekeningen waaruit blijkt dat binnen de gestelde normen is gebleven. Deze registratie en berekeningen moeten zijn geaccordeerd door een onafhankelijke derde, zoals een geaccrediteerde certificatie-instelling.
- c. een productcertificaat van Milieukeur of MPS/Groenkeur met duurzaamheidscertificaat of EKO-keur.

51.5 **BOMEN**

51.56 **BOUWSTOFFEN**

51.56.01 *Plantmateriaal*

- 01 Ten minste 90 procent van de te gebruiken boomkwekerijproducten en bloembollen, berekend op de basis van aankoopssom, voldoet aan:

1. met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen:

bij de teelt van boomkwekerijproducten zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt uit de lijst toegestane middelen (bijlage 4g) van het Milieukeur certificatieschema 'plantaardige producten uit open teelt' met specifieke criteria voor boomkwekerijproducten en toegepast volgens de in die tabellen opgenomen aanwijzingen en maximale doseringen. Het Milieukeur certificatieschema is te downloaden via de website <http://www.milieukeur.nl>

Daarnaast mogen biologische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zijn die vermeld staan in de Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen. De Regeling Uitzondering Bestrijdingsmiddelen is te downloaden via de website <http://wetten.overheid.nl>.

2. bij de teelt van boomkwekerijproducten zijn voor de bemesting de wettelijke gebruiksnormen gehanteerd en is de organische stofbalans op bedrijfsniveau berekend. Hierbij moet inzichtelijk worden gemaakt dat het bedrijf streeft naar een positieve organische stofbalans. Voor de wettelijke gebruiksnormen wordt verwezen naar de Meststoffenwet. Zie: <http://wetten.overheid.nl>.
- 02 Bij de levering zit een lijst van de geleverde boomkwekerijproducten met een opgave van de producten die voldoen aan de gestelde eisen en het daaruit afgeleide percentage van het totaal aan producten dat aan de eisen voldoet.
- 03 Elk boomkwekerijproduct dat wordt geleverd en voldoet aan de in lid 01 genoemde eisen, is bij levering voorzien van een document waaruit blijkt dat aan de eisen is voldaan.

Een dergelijk document kan zijn:

- a. een certificaat afgegeven door een certificatie-instelling die daartoe geaccrediteerd is door een nationale accreditatie-instelling (in Nederland: Raad voor Accreditatie).
- b. de registratie van de bij de teelt gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, met bijbehorende berekeningen waaruit blijkt dat binnen de gestelde normen is gebleven. Deze registratie en berekeningen moeten zijn geaccordeerd door een onafhankelijke derde, zoals een geaccrediteerde certificatie-instelling.
- c. een productcertificaat van Milieukeur of MPS/Groenkeur met duurzaamheidscertificaat of EKO-keur.

Milieucriterium
productgroep : Groenvoorzieningen
Minimumeis : ME2
Omschrijving : Verwerven van boomkwekerijproducten van een genetische kwaliteit (buitenstedelijk)

51 GROENVOORZIENINGEN

51.4 BEPLANTINGEN

51.46 BOUWSTOFFEN

51.46.02 *Plantmateriaal van genetische kwaliteit*

- 01 Bij de inkoop van boomkwekerijproducten voor de groentypen bos, bosplantsoen, bomen en natuurterreinen, bestemd voor toepassing buiten de bebouwde kom, moet ten minste 25 procent (in aantallen) geleverd worden van een herkomst/cultivar die vermeld staat in de meest recente Rassenlijst Bomen. Zie <http://www.rassenlijstbomen.nl>.
- 02 De in het vorige lid bedoelde boomkwekerijproducten niet zijnde bomen, moeten zijn voorzien van een leveranciersdocument afkomstig van de teler, niet zijnde een eigen verklaring afgegeven met goedkeuring en onder toezicht van Naktuinbouw of een vergelijkbare (buitenlandse) organisatie dat minimaal de vermelding van de soortnaam, hekomstbenaming en de herkomstcode bevat. Van zowel de geleverde EU-richtlijnsoorten als de niet-EU-richtlijnsoorten die aan de eis voldoen moet de volledige herkomstaanduiding en codering van de Rassenlijst Bomen worden aangegeven. Deze moet worden weergegeven op de volgende wijze:
 - voor EU-richtlijnsoorten conform de desbetreffende voorschriften in de EU-Richtlijn 1999/105/EEG;
 - voor niet-EU-richtlijnsoorten conform het Naktuinbouwreglement.

51.5 **BOMEN**

51.56 **BOUWSTOFFEN**

51.56.02 *Plantmateriaal van genetische kwaliteit*

- 01 Bij de inkoop van boomkwekerijproducten voor de groentypen bos, bosplantsoen, bomen en natuurterreinen, bestemd voor toepassing buiten de bebouwde kom, moet ten minste 25 procent (in aantallen) geleverd worden van een herkomst/cultivar die vermeld staat in de meest recente Rassenlijst Bomen. Zie <http://www.rassenlijstbomen.nl>.
- 02 De in het vorige lid bedoelde boomkwekerijproducten zijnde bomen, moeten zijn voorzien van een Naktuinbouwwaarmerkstrookje of ander gelijkwaardig document dat minimaal de vermelding van de soortnaam, herkomstbenaming en de herkomstcode bevat.

Milieucriterium
productgroep : Groenvoorzieningen
minimumeis : ME3
omschrijving : Toepassen meststoffen en bodemverbeteraars bij aanleg en onderhoud van openbaar groen (incl. sport- en speelvelden)

51 GROENVOORZIENING

51.0 GROENVOORZIENING, ALGEMEEN

51.02 EISEN EN UITVOERING

51.02.02 *Toepassen van meststoffen en/of bodemverbeteraars*

- 01 Het toepassen van meststoffen en/of bodemverbeteraars moet plaatsvinden op basis van een bodemanalyse, niet ouder dan drie jaar, en bijbehorend advies, uitgevoerd door een geaccrediteerd laboratorium en een ter zake kundig adviesbureau.
- 02 De in lid 01 bedoelde bodemanalyse omvat ten minste:
- pH-waarde en kalkbehoefte;
 - gehalte fosfaat, kali, magnesium, zwavel en stikstof;
 - gehalte organische stof en lutumgehalte.
- 03 Het in lid 01 bedoelde advies aangaande bemesting omvat ten minste:
- de minimale hoeveelheid bemesting die nodig is voor behoud van de kwaliteit van de beplanting gezien de staat van de bodem en de behoefte van de beplanting;
 - indien bemesting nodig is, het type (of combinatie van typen) meststof(fen) dat moet worden gebruikt bij aanplant en eventueel in de onderhoudsfase met het oog op minimaal risico op uitspoeling;
- Het advies mag alleen ruimte bieden voor incidentele tussentijdse extra stikstofbemesting, als de uitvoerder telkens met een N-mineraal monster aantoont dat dit nodig is voor het behoud van de kwaliteit van de beplanting.
- 04 Het in lid 01 bedoelde advies aangaande bodemverbetering omvat ten minste:

- de noodzaak van het gebruik van bodemverbeteraars voor het behoud of de verbetering van de kwaliteit van de bodem en het van nature aanwezige bodemleven.
- indien bodemverbetering gewenst is: het type bodemverbeteraar dat gewenst is of de types bodemverbeteraars die gewenst zijn, en hoe deze keuze aansluit op de bemestingsbehoefte van het plantmateriaal.

Milieucriterium
productgroep : Groenvoorzieningen
minimumeis : ME4
Omschrijving : Bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen (excl. sport- en speelvelden)

51 GROENVOORZIENING

51.0 GROENVOORZIENING, ALGEMEEN

51.02 EISEN EN UITVOERING

51.02.03 *Gebruik van gewasbeschermings- en gewasbestrijdingsmiddelen*

01 Het gebruik van chemische gewasbeschermings- en gewasbestrijdingsmiddelen is niet toegestaan, tenzij in de volgende gevallen:

- bestrijding van de Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*) in of nabij intensief gebruikte groenvoorzieningen, zoals een speelplaats;
- bestrijding van de Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*)
- bestrijding van het wortelonkruid Kweek (*Elytriga repens*) in geval van onkruidexplosie waarbij totale gronduitwisseling of langdurig afdekken de enige alternatieve bestrijdingsmethoden zouden zijn. De bestrijding mag een keer per vier jaar worden uitgevoerd;
- bestrijding van stobben van ongewenste boomsoorten: Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Esdoorn (*Acer spp.*), Mahonia en Populier (*Populus spp.*) met de strijkmethode;
- behandeling stobben van door iepziekte aangetaste iepen en opslag van veldiepen;
- bestrijding van de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*) in geval van (verwachte) overlast en risico voor de volksgezondheid.